

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4:50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Invățătura disputelor.

O propunere.

de Dr. Victor Birlea.

Ne-am bucurat, că s'au potolit valurile de animozități răscolite acum e anul de disputele dintre „oțaliți” și „ramoliți” — cum se intitulau pe vremea aceea cele două tabere contrare, cari dispute la început izolate și sporadice, în faza lor din urmă luară proporții mari, se lătiră peste toate locurile locuite de români, intrară în viața noastră socială și produsera în opinia publică românească două curenți contrare și dușmănoase.

Epizoadele petrecute la Blaj cu ocaziunea serbărilor Asociațiunii rămân crâmpete clasice din aceste dispute, cari îți făceau senzația penibilă, că adversarii nu căutau să se repună, ci să se îndârjască și să se atâfă împrumutat. Din toată hărțuiala aceea de mai bine de un an nu ne alesărăm însă cu nici un profit, afară doar de ura și agitația generală, ce i-a cuprins pe oameni, și cu o învățatură amară: *că chestiile vitale și adânc tăietoare în viața noastră socială ori religioasă, nu pot să se rezolveze pe calea silaristice, dacă pentru cercarea adevărului pornim din premise contrare și pe căi diverse și dacă locul tonului calm și serios, ce ar trebui să-l aivă, îl ocupă satira, caricaturile și ce e mai rău animozitățile personale, cari nici când nu-s în stare să unească pe oameni în aceleaș simțăminte și păreri, ci mai mult să-i înstrăineze.*

Și bine ne-ar fi azi, dacă ar fi prins învățătura aceea.

Articolii schimbați însă dela o vreme încoace între „Unirea” și „Cultura Creștină” de o parte și între „Românul” și „Gazeta Trans.” de altă parte pe tema primejdiei, ce ne amenință de cătră episcopia de Hajdudorog, pare a dovedi, că învățătura aceea s'a dat uitării ori

că dia contră ar voi să fie signalul altei lupte cu mult mai periculoase și mai funeste în urmările ei decât cea dintâi.

Noi o vom începe-o, dar bine ar fi să fim rău proroc, și „treilea” se va bucura de fructele ei. Căci dacă clipa hotăritoare ne va găsi încăierăți și învrăjbiți, *biserica noastră se va alege cu drepturile știrbite, neamul românesc cu »70,000« fi aruncați în brațele înstrăinării, iar »tertius« cuminte, care deocamdată aștă poate și stă la pândă se va bucura de prada căsută în ghiară-i atât de ușor și de ieftin.*

Iar ca sfârșitul să fie, chiar cum ni l-am pregătit noi, vâlul urii și al înstrăinării se va așeza peste noi, până vor veni alte zile mai cu soare, alte adieri mai prietinoase să-l ridice.

Cine cunoaște istoria cauzei a-cestia, și a altora de felul ei, și cine cunoaște patimile sufletului omenesc și știe astuția dușmanului puternic și secular, care de acuma se bucură de hărțuiala noastră, nu va zimbi de sigur la prezicerile aceste „apocaliptice” cari nu sunt alta decât simple deduceri și concluziuni din premisele, ce stau acuma a se întruchipa în fapte.

Deci, ceea ce voiam să zic dela început este, că nouă nu ne lipsește lupta aceasta, cel puțin acum nu, și nu ne ieste iertat s'o provocăm, și să o nutrim în detrimentul nostru din simplul motiv, că adevărul și dreptatea — dacă acelea să cearcă — nu se pot afla pe calea apucată și în chipul acesta.

O dispută are rostul său atunci, când atacă direct punctul controvers și enigmatic, trage de pe el vâlul și reduce toată chestia la o întrebare, căreia trebuie să-i răspunzi cu: da ori ba.

În toiul de fraze sunătoare, în codrul de flori stilare, iperbolice și provocatoare al acestor dispute însă punctul acesta ominus și unicul important a dispărut cu desăvârșire

să nu zic, că cu deadinsul e lăsat afară, ca nu cumva să ne dăm seamă, cât de slabi și de nesiguri suntem aicea. Astfel de va continua lupta asta ani de zile și atunci ne-ăm putea întreba: Bine, dar cu episcopia de Hajdudorog cum stam?...

Ce va fi, dacă scaunul apostolic va răspunde negativ la toate protestele noastre?

Momentul de extremă gravitate, pasul, ce l-am face va fi epocal în istoria bisericii noastre.

Ar fi deci o mare nefericire, și pedeapsă pentru noi, dacă după întrelăsarea și neglijența din trecut răspunsul acesta „negativ” și respingător ne-ar găsi și de astădată nepregătiți și amuzându-ne în spectacolul puțin gustos din coloanele ziarelor, în cari disputanții, după răul lor învăț, fac unul din altul caricaturi și își sfârtică hainele bune cuviințe, de cari au totdeauna lipsă în viață.

Seriozitatea momentului și importanța cauzei prin urmare pretinde — fără a se atenta cu aceasta la libertatea presei — ca jurnalele noastre, să ia dela ordinea zilei disputele începute, ca fără nici o preocupare să ne putem îndrepta toată atențiunea asupra punctului amintit, trecut până aci cu vedere și ca în clipa hotăritoare să avem răspunsul gata să știm, ce avem de făcut.

O hotărîre serioasă, alegerea unei soluții deamă în toată privința de numele cel bun, cel avem uniții, scobit adânc în conștiința neamului românesc, de apărători neclintiți și pururea trezi ai intereselor lui vitale — ale legii și ale așezămintelor noastre bisericești, va pune capăt atâtor veleități ivite pe urma bulei Cristifideles: și va limpezi marea de contuziune și neorientare în care s'au cufundat mulți și strigă desperați după ajutor ori și de unde ar veni acela.

E ceasul ultim, să fim cu mintea trează și să ne dăm bine seamă de hotărîrea, ce luăm, ca mai târziu să nu ne căim.

Reflexii actuale la situația bisericii noastre.

II.

Dușmanii noștri nu ne neagă nici ei acest drept, ci susțin numai — ca să atîngem chestia cea mai ardentă, ce ne preocupă — că poporeni parohiilor adnexate la noua episcopie de Hajdudorog ar fi maghiari neaoși, romanizați în decursul timpului, sau pe cale de-a fi romanizați. Or această afirmație e în contradicție flagrantă cu istoria! Nu mă extind asupra istoricului tuturor parohiilor adnexate, (a făcut-o în mare măsură memoriul redactat de adunarea din Alba-Iulia) ci mă mărginesc pur și simplu la *Săcuime*, unde s'a făcut un nou vicariat, a cărei locuitori s'ar părea eventual maghiari, cum trîmbitează corifeii politicii sovine¹⁾.

Ca să nu mi-se impute că sunt parțial, voiu cita doi istorici unguri din *Săcuime*, cari recunosc și ei romanitatea locuitorilor gr. catolici de acolo. Se înțelege, că în vremea când au scris nu puteau fi încă preocupați! Nu era pe orizont fantoma episcopiei de Hajdudorog. Vitos Mózes²⁾ abstrăgînd de la teoria falsă asupra originii noastre — recunoaște cu toată sinceritatea următoarele: Intre locuitorii comitatului Ciuc sunt în ce privește naționalitatea și valahi sau români. Aceștia trăiesc în masă mai compactă pe valea Bistricioarei, a Bicazului, în *Voslab*, *Sermaș* și *Varviz*. O parte a poporului, cunoscut la noi sub numele de valah o formează aceia, cari locuiesc aci din timpuri străvechi, imigrați din Balcani la a. 1222 și

¹⁾ Vezi spr. pl. ca un *quid curiosum* Nr. 42. din *Székelység*, pag. 2. columna 3.

²⁾ „Csikmegyei füzetek“ 15-ik sz. pag. 409 și 410, an. 1894.

stabiliți ca iobagi a marilor proprietari săcui, cari azi s'au maghiarizat într'atîta, căt numai știu o vorbă românească, nu vreau să fie români, ci chiar dimpotrivă, însușindu-și limba, obiceiurile, portul, cearcă să se contopească în toată privința cu săcuii chiar și prin căsătorii și să se desvoalte deopotrivă cu ei în cultură, viață socială, scurt în toată privința. Iar *altă parte* o formează cei ce locuiesc ca coloniști în văile *pasurilor muntoase dela graniță*, cari venind din Moldova, în timpurile mai nouă, s'au stabilit ici coala în pădurile dela frontieră. Aceștia sunt locuitorii stabiliți ca coloni pe teritoriul comunelor proprietare la frontieră și în sânul munților revendicați, — cari pentru teritoriul ocupat plătesc comunelor respective și la cassa comitatului, în formă de arîndă, o anumită taxă anuală moderată... Partea aceasta a valahilor, deși vine în contact zilnic cu săcuii și locuiesc pe teritoriul lor, se alipesc totuși cu atîta încăpăținare de naționalitatea lor, căt vorbesc românește¹⁾, trăiesc și se îmbracă după obiceiul național românesc, și ignorează perfect limba noastră, din care de abia pricep atîta căt să ne înțeleagă. Va fi de tot târziu, când această rasă scuturînd indolența sa orientală, se va închina înaintea ideilor progresive ale veacului și se va trezi în ea simpatie față de cultura noastră, și față de limba noastră. Iar la pag. 414 acelaș autor adaugă²⁾ „România, ce locuiește între noi, o împărțim de obicei în două grupuri: în cămpeni și munteni. Acești din urmă — cum am amintit și mai sus — duc la frontiera moldavo-munteană o viață de tot izolată din punct de vedere geografic și social, unii o viață de păstori, prin care fapt sunt în contact perpetuu cu frații lor de un sînge

¹⁾ *Mare păcat!*

²⁾ op cit.

de peste munți, — împrejurare ce explică de ce-și păstrează și azi cu atîta tenacitate naționalitatea lor. Dar de aceștia sunt în comitatul Ciucului numai la frontiera sa de miază-noapte-răsărit, unde au *16 parohii sub un protopop*, care rezidă în *Gyergyószentmiklós*.”

Iar *Orbán Balázs*¹⁾ scrie deasemenea: „In Ciuc sunt câteva mii și de religione *răsăriteană*; dintre aceștia locuitorii *cei mai vechi* (în partea cea mai mare iobagi colonizați prin domii de pămînt) s'au săcuizat într'atîta, căt nu mai știu nici o vorbă românească și nici nu vreau să mai fie români; dar cei stabiliți în timpurile mai noi prin văile pasurilor de munte, imigrați în mare parte din Moldova, se acată de naționalitatea lor cu tenacitate, într'atîta, că deși sunt în contact zilnic cu săcuii și locuiesc pe pămînturile lor, totuș ne ignorează limba perfect”. La pag. 6. notează apoi: „Cum se împarte populația din Ciuc—Giurgeu și Cason după comune și confesiuni, o arată următoarele date statistice:

In Ciuc—Giurgeu—Cason	catolici	96525
	greco-cat. uniți	13028
	greco-or. neuniți	17
	de altă confesiune	1667

Dar dacă voim să-i clasificăm după naționalitate, sau mai bine după limbă²⁾, săcui cu limbă maghiară sunt toți catolicii = 96,525. Dintre cei de religione orientală, toți aceia, cari locuiesc în comunele băștinașe săcuiești sunt cetățeni cu *buze ungurești* într'atîta, căt dacă cineva i-ar numi valahi ar socoti-o de vătămare³⁾. Intre aceștia și săcuii nu

¹⁾ A székely föld leirása, vol. II. Pesta 1869, Ráth Mór kiadása, pag. 5.

²⁾ Criteriu al naționalității nu e numai limba.

³⁾ Recunoaște deci, cel puțin implicite, că sunt *români* maghiarizați. Observarea ce-o face n'am putut-o constata. Din parte-mi am experiat contrariul.

FOIȚA.

Cuvînt funebru,

rostit de profesorul AL. CIURA, la înmormîntarea regretatului pictor-profesor

Octavian Smigelschi.

»Sfințește pe cei ce iubesc podoaba casei Tale, Tu pe aceia îi preamărește cu dumnezeiască puterea Ta...

Rugăciunea Amvonului.

Jalnici Ascultători! Cuvintele acestea îmi vin pe buze fără voia mea, ca șoptite de-o putere mai înaltă. În îngrămădirea celor câteva scînduri din fața noastră, se ascund osemintele unui om mare, căruia Dumnezeu i-a dat puterea deosebită de a se îngriji de podoaba casei Lui.

În străfulgerarea unei clipe vedem sutele de biserici ale noastre, dela celea mai îngrijite din orașe și până la încăperile scunde ale satelor obscure, unde se aduce pretutindeni aceeaș sfântă jertfă nesângeroasă și unde credința întinde mîna artei, pentru a o ridica în regiunile ei suprapămîntene. Dar vai, căt de primitivă este această artă în bisericile noastre sărace și

căt de puțin poate să contribuie ea la înălțarea sufletească a credincioșilor.

Zugravii vremilor trecute se adăpostiau sub aripile ocrotitoare ale picturii pornite din sfîntul munte dela Athos, se mișcau și ei într'un cerc foarte restrîns, în care arta nu avea prilejul de ași întinde aripile ei falnice, ca să-și ia drumul spre nemurire. — Sute și sute de ani au trecut și bisericuțele noastre au fost împodobite cu aceleași icoane modeste, în cari abia ici-colo aflai schinteia dătătoare de viață a talentului. Sfinții stau înțepenți în cadrele lor aurite, ca acelea chipuri de lemn despre cari scris este, că ochi au și nu vor vedea, urechi au și nu vor auzi, că nu este suflare în gura lor. Lipsia spiritul creator, care să inspire duhul vieții icoanelor sfinte. Și spiritul acesta creator, care a vărsat nouă viață în icoanele înțepenite, asemenea marilor pictori ai renașterii Giotto, Cimabue Leonardo da Vinci, Michel Angelo, ș. a. a fost pentru neamul nostru și pentru pictura bizantină pictorul Octavian Smigelschi.

Ochiul lui ager a deosebit frumusețile și în acele chipuri șterse și fără viață ale bisericilor noastre, cari nu mai plăceau nimănui; mîna lui măiastră a șters colbul ce năpădise vechile icoane, redându-le lustrul și strălucirea de odinioară.

Era student în gimnaziu, un copil abia, când i-s'a zămislit pentru întâia-oraă visul frumos, de a se face pictor. Privia cu multă

dragoste zugrăveala bisericii din Tălmăcel și ochii lui s'au aprins de o schinteie sfîntă, de un vis mareț...

Dumnezeu i-a dat talent și sirguintă, ca visul acesta mareț să se izbîndiască. Copilul ce admira cu atîta pietate icoanele modeste ale bisericii din Tălmăcel, a suit treaptă de treaptă scara perfecționării ajungînd a fi azi cel mai mare pictor bisericesc al nostru.

Apariția lui a fascinat deodată lumea întreagă. Când s'a prezentat pentru întâia-oraă în public când cu expoziția din Blaj, dela 1903. s'a prezentat ca un pictor format, ca un artist de mîna întâi, cucerind la primul său pas în lume, admirația noastră și ale străinilor. Numele lui a fost luat pe aripile gloriei, și ridicat în șirul celor mai alese talente, cu cari Dumnezeu înzestrează popoarele.

Indărățul acestei glorii orbitoare, ca o scăpărare de fulger, se ascundea o muncă încordată de ani îndelungați, de studii adîncite de pictură, prin metropolele artelor și a științei: München, Ravena, Florența, Roma, Veneția etc.

Jalea noastră este îndoită acum, când mîna pictorului scapă pentru totdeauna penelul chiar în o vreme, când îl învăluia apoteoză gloriei și noi așteptam dela el nouă și nouă capodopere.

Cine știe, jalnici ascultători, să ne spună câte tablouri și icoane strălucite s'au

putem observa nici o diferențiere în ce privește limba, îmbrăcămintea și obiceiurile, astfel că valahi i-am putea socoti cel mult pe colonii acelor *teritorii dintre munți*, cari își păstrează atât limba lor națională cât și portul lor. Numărul acestora după censul cel mai îngăduitor nu trece de 6000; iar restul în număr de 7045 îl putem socoti sigur ca aparținând săcuilor de legea răsăriteană.

Aceste date dovedesc deci peste orice îndoială romanitatea locuitorilor români din comunele adnexate. Mai mult! În „Gyergyószék lustrája“ din 1616¹⁾ chiar și în comunele, azi curat săcuiești, aflăm o mulțime de nume neaoșe românești. Așa în comunele Tekerőpatak, Kilyenfalva, Ujtal, Csomafalva, Remete, Ditró, Szárhegy. Nu vor fi deci români în comunele, unde Blajul are parohii din vechime, cum mărturisesc șematismele ei vechi? Dacă e să răspundem în treacăt și la întrebarea ce ne-ar putea-o adresa oarecare, cum de s'au maghiarizat atâtia români, observăm următoarele: Maghiarizarea s'a întâmplat în parte prin indolența bisericii noastre române din trecutul depărtat. Aceeș indolență am dovedit-o, de altcun, toți românii, împreună cu presa și instituțiunile culturale mai de frunte, față de periferiile neamului peste tot. Se explică mai departe din faptul, că românii în săcuime au trăit în mijlocul maselor compacte de săcui și știm că între împrejurări identice s'au maghiarizat și români gr. or. în Treiscaune și Odorheiu. Să nu se uite în sfârșit, că maghiarizarea multora s'a săvârșit încă înainte de 1700 și că și după 1700 activitatea bisericii nu s'a putut extinde în chip eficace acolo, unde nu erau mijloace și poporul era sărac.

1) Vezi „Genealogiai füzetek“ 1907, Aug. p. 82.

III.

Din toate acestea — după toate drepturile — se ivește pentru noi datorința de-a ne interesa și pe mai departe de soartea acelor frați. În ce chip? Soluția propusă de unii și de alții dintre mireni noștri: ca toți cei amenințați naționalicește prin înființarea episcopiei maghiare să treacă la biserica orthodoxă, ni se pare neacceptabilă.

Lăsând la o parte propria noastră convingere religioasă, carea nu îngăduie târguială nici atunci măcar când e vorba de-o greșală politică a pontifului roman, convingere religioasă sinceră, agonisită și întărită în suflet prin nizuințe și tradiții de sute de ani, ¹⁾ — nu putem primi soluția trecerii la neunire nici pentru motivele trecutului unirii noastre cu Roma, precum și pentru nădejdea, că aceeaș Romă, care pare a fi dat astăzi arme așa de puternice în mâna contrariilor noștri, aceeaș Romă poate să vină să repareze — mai curând ori mai târziu — ceea ce a făcut acuma. Pentru moment doară, Roma mai bine orientată, pare a fi ușurat pe cât a putut, lovitura ce ni-a dat-o, căci a redus de fapt numărul parohiilor dismembrate dela 105 la 83; a oprit folosirea limbei maghiare la liturgie, concezând încă în bula „Christifideles“ uzul limbei vernacule — așadară al

1) Această convingere adâncă și sinceră nu poate fi ridiculizată și batjocorită din partea nimănui, și mai vătos nu din partea acelor, cari eventual nici elementele catehizmului nu le mai știu, *ori cât de sus ar fi de altcun puși*. Da! Chiar și chestia despre „fiioque“ și celelalte noi le ținem ca apartinătoare învățaturii dumnezeiești și credem, că salvarea pentru neamul nostru a unor învățaturi dumnezeiești merită toată atențiunea și jertfa chiar și a unor tineri netrecuți de 35 ani necum a celor ce-au trecut acea vrâstă.

limbei românești în parohiile, unde credincioșii vorbesc această limbă. În urmă, soluția aceasta nu o putem primi nici pentru motivul că nu putem vedea salvarea națională a celor amenințați, prin trecerea la biserica gr. orientală. Trecerea aceasta ar fi cel mai dănaic dar ce s'ar face acelei biserici.

Același guvern, care a fost în stare să exopereze dela Roma înființarea episcopiei de Hajdudorog, mâine ori poimâine cu o singură trăsătură de penă poate decreta înființarea și a unei episcopii gr. orientale maghiare! E așa de elocvent cazul dela Hodmezővásárhely discutat în ședințele congresului național dela Sibiu, al bisericii gr. orientale, din săptămânile trecute. Unde și la care biserică vom trece atunci? În sfârșit viață religioasă, adevărată, — ierteni-să vorba — aflăm numai în biserica apusului, și dacă oamenii doresc, bucuros o și dovedim.

S'au spus atâtea lucruri cuminți și putem stărui și acuma asupra atâtor mijloace de propagandă modernă, cari să țină viu contactul între masa mare națională și între cei amenințați.

Astfel ar fi răspândirea de cărți și broșuri, scrise pe înțelesul acelu popor, angajând spre asta de n'ar merge altcun — chiar oameni din partea locului sau împrejurimi; primirea alor tineri cât mai mulți pe la școlile noastre medii și de meserii, ajutându-i cu stipendiu, — cari cu toții, la timpul său, vor fi apostoli și exponenți ai cauzei noastre naționale în acele părți; răspândirea ziarelor noastre naționale în măsură mai mare decât s'a făcut până acuma, și altele. Nu strică nici mijlocul sau remediu recomandat de fratele Octavian Popa de a părăsi pe preoți, lăsând biserica goală, când ar cuteza să predice ungurește —

pierdut pentru totdeauna cu moartea lui; cine poate să urmărească visurile unui artist mare în clipe de elevare?

Penelul i-a căzut din mână, pleoapele s'au închis peste ochii împăinginiți, ca să se plinească graiul scripturii: „Pământ ești și în pământ te vei întoarce“.

* * *

Repauzatul în Domnul Octavian Smigelschi s'a născut la 21 Martie 1866 în Ludoșul-mare, din părinții Mihail și Ana n. Sebastian.

Studiile gimnaziale le-a făcut în Sibiu; apoi trece la Academia de pictură din Budapesta. Încă de când era student arătase multă simpatie pentru pictură; acum visurile lui începeau a-și întinde aripile și a sbura, încet-încet spre culmea glorioasă. Talentul lui puternic ajunge la deplină vigoare prin studiile de pictură, ce a făcut la München, Ravena, Roma, și Venetia.

După absolvarea academiei de pictură a fost denumit profesor la gimnaziul de stat din Șemniț, de unde a trecut după doi ani la Elisabetopol, unde a funcționat ca profesor până în 1906, când și-a cerut pensionarea, pentru a se putea dedica cu totul artei.

Pentru prima-ora a pășit în fața publicului la 1903, când a aranjat expoziția dela Blaj, mai apoi la Sibiu.

Lumea a rămas cu totul răpită de

strălucirea acestui talent, ce ni-se prezintă de odată, în plină lumină și despre existența căruia puțini aveau cunoștință. În 1905 aranjază expoziția din Budapesta și jurnalele străine îl încarcă cu elogii, asemănându-l cu cei mai mari ai lor: sculptorul Strobl și pictorul Carol Lotz. Calea spre apogeu era acum netezită și Pantheonul îi deschidea larg porțile, ca să intre acest biruitor favorit al Muzelor.

În acelaș an i-se încredințează pictarea catedralei din Sibiu, care e opera monumentală a acestui mare artist, alături de cele două biserici ce le-a pictat în timpul din urmă: aceea din Ciacova și cea din Uifaâu.

Aici era apogeul, în deplina lui splendoare.

Îndată ce intri în una din aceste biserici, te simțești ca ridicat în slavă. Icoanele lor nu mai înfățișează — ca pe vremuri — figuri ca cioplite din lemn și sfinți spălăciți, ci o suflare de viață palpabilă sub aceste pânze: este sufletul mare al artistului, care le-a imprumutat din scânteia lui creatoare, viață. O dulce lumină întovărășește zimbetul ingerilor; figurile sfinților, ne apar transfigurate sub farmecul dătător de viață al credinței.

Iată cum un artist mare poate să verse nouă viață într'un ram al picturii, ce părea merit trecutului. El a regenerat pictura bizantină și a ridicat-o la o nouă strălucire,

premenindu-o. Și ca să ne-o facă și mai plăcută, a avut fericita idee de a introduce motive naționale în ornamentică. Penelul lui măestru a armonizat așa de perfect motivele naționale cu ornamentica bizantină, încât totul ia o înfățișare de o deosebită splendoare.

Aceasta e calea — singura cale, pe care trebuie să urmeze pictura noastră bisericească — ne spune marele măestru, care s'a dus.

Totul era mai aproape acum de sufletul nostru și o emoție dulce ne făcea să tresărim, când recunoșteam în fața vre-unui crai dela răsărit, trăsurile vreunui voevod român, de fericită pomenire.

Fiecare trăsătură de penel, fiecare decor îți amintea că stai în fața unei opere de artă, și a celui mai mare pictor bisericesc, pe care l-a avut neamul nostru. —

Aceeș lumină sănătoasă se resfrânge și asupra pânzelor profane, în cari subiectele românești iau viața sub penelul lui vrăjit. În *Tripticon*, țărani noștri seceră, dorobanții urcă cu baionetele spre culme, prăbușind în adâncuri pe dușman, iar domnul și domnița ridică altare. E un imn divin pentru slăvirea: credinței, a muncii și a vitejiei. În *Strana*, vedem pe cantorul dela sate citind din Ceaslov, jur de jur țărani în haine de sărbătoare și o rază de soare pătrunde prin geam; o rază de soare coboară de sus, și de jos, din încăperea scunde bisericești dela

luând afară parohiile unde eventual nu știu românește — sau să facă slujba ungurește, la ce n'au drept chiar în vârtutea bulei papale și a ordinului mai nou a Nuntului Scapinelli, dat în numele Papii. Despre nețineria în practică a poruncilor Papii, va trebui să avizăm mereu cercurile din Roma și să le informăm fidel, cum mi-a spus un sfetnic luminal al Papii, poate figura cea mai marcantă din Roma. Și atunci putem fi siguri, că dieceza mult vestită — cum s'a exprimat însuși Pontiful înainte unui prelat ilustru va fi desfășurată eo ipso. Mijloacele indicate de fratele Z. Păclișan, de a se aplica la periferiile noii dieceze, sunt o completare numai foarte binevenită a mijloacelor indicate de noi. Alte arme poate să ne imbie însuși timpul cu desfășurarea faptelor. Cu un cuvânt soluții sunt destule, numai cât nu e bine ca lucrurile să se facă cu *prea mare* alaiu.

Repet, soluții sunt, dar trebuie căutate cu *inimă curată*.

Dr. Al. Nicolescu.

România și aliații ei. E interesant a ști raportul de legendară și intimă pretinie, ce există între România și maghiari, cari în deceniu din urmă — după-cum e altfel cunoscut în deobște — sunt cărmuitorii atotputernici ai politicii esterne Austro-Ungare. În încordarea actuală diplomatică, când în tot momentul poate erupse războiul european, care nu se știe cum va determina viitorul popoarelor, România s'a alăturat fără esitare la Monarchia noastră, stând gata a apăra interesele ei și a monarhiei cu — arma. Maghiarii, înloc să fie recunoscători României, care stă cu mâna pe sabie, ca la momentul dat se sară întru ajutorul Monarchiei, apărând astfel și dominațiunea imperialismului maghiar — înloc de mulțumită, partidele opoziționale maghiare adresează „națiunii” următoarele cuvinte:

„Nu putem trece cu tăcerea, partea aceea din exposeul ministrului de externe, care privește compensațiile cerute de regatul român. Nu avem cunoștință, că România s'a și formulat vre-o pretențiune și mai

puțin putem ști, că ce fel de pretențiuni sunt acele și cui sunt adresate, astfel ne suntem în situație a cumpăni, dacă aceste pretențiuni sunt îndreptățite sau nu și în ce măsură primejduesc aceste pacea. Noi am onora acestea cu toată liniștea și prevenirea, dacă ar fi permis să știm că formularea acelor, s'a făcut după învoirea României, avută partidele interesate. Dar de cumva și acum avem de-a face cu o înțelepciune întârziată, atunci trebuie să vedem cu o adâncă îngrijorare, că oficiul nost de externe prin insinuarea pretențiilor române previne însuși România și se obligă înainte a sprijini aceste pretențiuni, încercând prăvia monarhia Austro-Ungară în complicații, cari se pot isca în urma acestora”.

Așa scriu partidele opoziționale maghiare *oficios*, într'un manifest adresat națiunii maghiare. Comentările neoficioase le fac foile opoziționale, adevă aproape toate foile maghiare în tonul: Ce vrea România? Ii trebuie teritor? Las să-și ia, dacă are curajul! Ar vrea ca noi să-i dăm? Nimic, României, nimic!

România de bună seamă se poate felicita de scumpii ei prietini din coaliția de odinioară. Căci de dragul companiei Kossuth—Andrássy a jertfit pe oerii noștri mărgineni la încheierea tratatului vamal de acum sunt vre-o patru ani. Și câte n'a mai făcut România numai ca să o bată d'al de Kossuth pe umeri! În anii din urmă a domniei guvernului coaliționist nici dicționare nu mai puteai aduce peste granițe și aceasta opreliște și azi mai există. Altecum ce mai știi? Ppate-că așa se obicinuieste prietiniile între boeri!

Dela Muzeul de Istorie naturală din Blaj.

În ultimele 9 luni Muzeul de Istoria naturală din Blaj a primit următoarele daruri:

In secția mineralogică și paleontologică: Ioan Radu, contabil în Oravița: 8 bucăți de minerale din munții metalici bănățeni.

Direcțiunea minelor de cărbuni din

Stierla-Anina: șisturi argiloase cu întipărituri de ferege.

Direcțiunea ocnelor de sare din Slănic (România) mai multe bucăți de sare.

C. Muntean st. IV. cl. aur nativ.

Ioan Hăteganu, protopop, o bucată de stâncă dela Niagara (America de Nord).

Iustina Hossu of. la Administrația Centrală în Blaj o colecțiune de îngrășăminte chimice în borcane corespunzătoare (9 bucăți).

Custodele Muzeului: Bucăți de marmură dela Runc (com. Turda Arieș), șisturi argiloase dela Turda, ditroit dela Ditrău (com. Ciucului), șisturi cristaline din Munții Apuseni.

Ios. Furdul st. V. cl. și Furdul st. VII. cl. numeroase petrificate dela dealul melcilor din Vidra (com. Turda Arieș) și tuf de calcar cu întipărituri de frunze tot deacolo; Ios. Furdul și David, stânci de bazalt dela Detunata.

Lipovan st. în cl. VII. coame fosile ale cerbului diluvial (*Cervus megaceros*), Gh. Viad st. cl. LL. diferite fosile diluviale, aduse de apa mare a Târnavei-mari.

Di Victor Precup, forestier petrificate jurasice (Cefalopode) dela Râkos.

In secția zoologică: Dr. I. Dobroanu, medic în Râmnicu-sărat (România) un melcosos din urechea balenei.

Mai mulți studenți din cl. a II-agimn. insecte mai rari din jurul Blajului și un cuib de mierlă de trestie.

Ignat Borza, proprietar Turda o colecție de feluriti faguri de albine.

Custodele muzeului: Scoici și melci de mare dela Constanța (România).

In secția botanică: Di Dr. V. Hâncu un drogar (colecțiune de rădăcini etc.) de foarte mare valoare științifică.

Di V. Precup, forestier, o colecție nouă de semințe de arbori.

Mai mulți studenți planta mai rari din jurul Blajului.

Custodele muzeului: plante colectate în Ardeal, Bănat și România.

Studenții Socol (V) și Furdul (V) teascuri de rășină din Munții Apuseni și din Făgăraș.

sat, fumul de tămâie se înalță și duce în sus spre cerul deschis șopotul rugăciunii..

Dar cine ar putea să înșire toate operele acestui artist desăvârșit, în cadrul restrins al unui panegiric?

Luăți în mână un număr din „Neamul Românesc” al dlui Iorga și veți vedea pe coperta lui țărani, într'un fericit anzambu cu icoanele lui Ștefan cel Mare, Mihail Bravul și A. Ioan Cuza; deschideți Evangelia și Apostolierul și veți da de picturile lui; și voi fraților preoți, când luați în mână Liturgierul, ca să aduceți jertfa cea fără sânge, veți da cu ochii tot de pictura lui Octavian Smigelschi.

* * *

A fost cel mai mare pictor, cu care ne putem mândri românii Ardeleni și am fost un neam prea sărac pentru a sprijini după vrednicie un talent atât de superior. De aceea îl vedem în 1908 aranjând a doua expoziție în Budapesta, cu care prilej ia stipendiul „Fraknoi”, pentru a trece la Roma, leagănul originii noastre, spre a lucra în tihnă pânzele măiestre, — cari după cât știu eu, sunt terminate, — pentru capela „Rákóczi”, ce se va ridica în Budapesta.

Și a venit ingerul Morții, pe care l'a pietat atât de măestru într'un tablou al său, și-a întins asupra lui aripile fatale, i-a pus mâna rece pe inima, care a bătut pentru idealuri mărețe — și inima și-a mulcomit încet-încet bătăile și ingerul Morții, desprinzându-să din pânză, a sărutat fruntea măestrului; fruntea aceea, care a sălășluit atâtea visuri de aur, atâtea comori neprețuite.

* * *

Ce putem spune noi, strălucite Măestre, și scumpul nostru coleg, în fața osămintelor tale.

Nu avem braț de fir, să alungăm umbra acestui inger cernic dela căpătâiul Tău, nici darul de a face minuni...

Ne plecăm capul sub povara loviturii și vărsăm o lacrimă.

Și încercăm să urmărim sborul de vultur falnic al sufletului tău descătușat din hainele strimte ale himei.

Te vedem ridicându-te în slavă și trimitând de acolo cea din urmă recunoștință a ta celor trei factori principali, cari în conglăsuire cu marele tău talent înăscut, te-au ridicat la înălțimea la cari ești acum

în ochii noștri și ai posterității: fratelui tău Victor, care te-a povățuit și ajutat, nevastei tale iubite Pulheria, care ți-a fost ingerul inspirator și Preasfântului episcop Vasile al Gherlei, care te-a scos la lumină.

Arunei o privire duioasă asupra orfanilor, ce rămân în urmă; asupra rudelor iubite, cari mai mult decât noi am avut prilejul de a cunoaște în toate amănuntele comoara ce o purtai în suflet.

Din apoteza de neunire ce te împrejmue acum, o rază luminoasă, cea mai luminoasă dintre toate se resirânge, acum asupra lor.

Și sufletul tău ajunge la poarta eternității, încearcă să bată, dar porțile stau larg deschise și sfinții, pe cari i-ai pietat așa de măestru, te așteaptă cu toții, și Hristos-Pantociatorul își întinde mâna asupra ta, binecuvântându-te ca pe un fiu iubit, care ai lucrat așa de mult, așa de artistic, așa de desăvârșit artistic pentru podoba sfințelor lui Dumnezeu biserici.

Și va zice Ție: „Bine servul meu iubit Octavian, intră!...” — Amin.

Mulțumind din inimă tuturor donatorilor pentru frumoasele daruri rog din nou obștea românească să sprijinească Muzeul de naturale dela gimnaziul superior din Blaj oferind și trimițându-i obiecte de valoare din domeniul științelor naturale. Orice dar mic e bine primit, și va contribui la cunoașterea pământului ardelenesc și la înălțarea culturii românești, în a cărui slujbă este pus muzeul nostru.

Muzeul este deschis pentru public orișicând.

Alexandru Borza,
prof. și custode al muzeului.

Reviste.

Interpelație pentru un interviu alui Hilmi pașa. Noul ambasador al Turciei la Viena Hilmi pașa, a fost interviuat de un corespondent al ziarului Az Est, căruia i-a spus între altele următoarele:

„Poporul mohamedan a sângerat. Dară și maghiarii sunt într'o asemenea situație. Băgați de seamă, că dacă pe noi creștinii ne alungă în Asia îndărăpt, nici maghiarii nu vor putea să rămână mult ca națiune. Deoparte neamțul, de alta slavii, — 200 milioane împotriva unui popor de zece milioane! Ungaria trebuie să țină foarte tare laolaltă și trebuie se poarte o politică foarte înțeleaptă, ca să nu se sfarme între aceste două colosuri. În situația noastră dureroasă avem cel puțin mângâierea, că ne-a rămas leagănul — Asia și mai sunt încă 120 milioane de mohamedani pe pământ. Dar ce va fi cu națiunea maghiară...?”

Slavii de dincolo de Laita au aflat, că acest interviu acordat de un ambasador strein trimes la Viena, e jignitor pentru popoarele slave din Austria și deputatul ceh Prunar a interpelat, cerând explicările trebuincioase dela ministrul prezident.

† Octavian Smigelschi.

Inmormântarea marelui nostru pictor bisericesc s'a făcut Joi după prânz în mijlocul unui doliu general. Cerul a fost milostiv pentru acest fiu desmierdat al artei și i-a făcut parte de o splendidă zi de toamnă.

În biserica catedrală, unde avea să se îndeplinească sf. slujbă, venise Escelenția Sa Metropolitul Victor, pâr. preposit I. M. Moldovan, canonicii G. Pop, Uilacan, Marcu și Muntean, profesorii dela institutele de învățământ, studenții din cl. VII. și VIII. elevii preparandiali, clericii seminariști și numeros public din Blaj. Străini n'am remarcat decât pe maiorul Sebastian din Sibiu cu nepoată-sa, advocații Căluț sen. și jun. din Diciosânmărtin rudenii de ai repausatului și pâr. Agârbiceanu dela Orlat.

Slujba funebrală au săvârșit-o dir. Chețianu, dir. Negruț, prof. Prie, Băgăian, Caliani, German și capelanul Vasile Moldovan, asistați de doi lectori. A cântat foarte duios prof. Papiu și corul clericilor. Cuvântarea funebrală a fost spusă de prof. Ciura, cetitorii o găsesc în foia numărului de azi, a fost o vrednică cuvântare față de marele repausat.

Un lung cortej s'a înșirat apoi dela catedrală până la cimiter, unde prof. Flaviu Domsă, viu emoționat, a rostit un scurt adio în numele pictorilor români. Reținem câteva șire:

„Ești rece! Unde e focul, cu care ne încălziai inimile, prin arta ta?”

„Ne-ai lăsat reci în sufletele noastre și plini de cruda nemângâiere.

„Grozave sunt durerile familiei intristate, dar tot atât de mari și grozave sunt și durerile ce le suferă arta prin pierderea ta, care ai fost un genial stâlp al ei și în special a celei românești.

„Ca un atom vin și eu, ca în numele artei să îți zic scump măestre al nostru, un dureros adio, izvorit din adâncul inimei noastre zdrobite de durere, și să-ți doresc ca Dumnezeu să te învredniciască a vedea în față pe aceia, pe ale căror imagini mărețe și sfinte geniul tău le-a intruchipat în icoanele tale.

„Jurăm că-ți vom păstra memoria ta în veci.

„Adio, măestre!”

Și-apoi în strălucirea ultimelor raze ale soarelui ce apunea, pictorul Octavian Smigelschi dispăre pentru totdeauna din fața noastră udat cu caldele lacrimi ale fraților îndurerați, ale soției sale nemângâiate și ale micilor săi cinci orfani, cari n'aveau să mai întâlnească nici odată privirea blândă și plină de dragoste ale părintelui lor... nici odată!

Odihnească în pace!

Noutăți.

Știri personale. Afăm că Dl. Dr. Septimiu B. Mureșanu, a fost numit director al Prefecturii Județului Mușcel, la Câmpulung.

Felicitățile noastre prietinelui și compatriotului nostru.

Din Innsbruck. Primum următoarele șire: În Joia trecută spre seara într'o încăerare a studenților universitari din Innsbruck, studenții catolici cari au fost atacați de cei liberali, au pierdut un tovarăș de credință. Intoleranței francmazono „liberale” a căzut de astădată jertfă un tinăr medicinist Max Gezze. Levit brutal cu box în cap, a căpătat aprindere de creeri și în câteva ore s'a sfârșit. S'a repetat istoria de acuși patru ani când un student în drepturi a avut aceeași soartă tristă singur pentru-că a fost catolic bun și un liberal.

Societatea catolică a studenților universitari din Innsbruck împreună cu inteligența catolică din întregul Tirol a dat onoarea cuvenită jertfei și un protest solemn, i-a fost înmormântarea. Catafalcul așezat în Austria-haus” a fost loc de pelerinaj pentru toți la câți a ajuns trista întâmplare.

Studenții catolici dela toate universitățile din Austria p'în trimișii lor au luat parte la jalea colegilor din Innsbruck. În

costum pitoresc sub steag cernit a defilat trimișii studenților din Viena, Praga, ambele universități, Lemberg etc. Din Elveția a venit delegații studenților din Freiburg. Iar universitarii din München a avut două deputați dintre cari una a teologilor de acolo. Apoi din Berlin, Chemnitz etc. Peste 15 deputații împreună.

Scriitorul acestor șire a auzit pe un profesor universitar esprimându-să la desvălire a statuei ridicată în onoarea lui Hofer când toată curtea împărătească a luat parte, n'a atras aceeași mulțime, ca înmormântarea acestui tinăr. Peste 30 mii oameni a urmat coșciugul. La groapă-i un tovarăș, în ploaie deasă i-a spus un adio și lacrimi multe i-a udat țărina.

A fost unicul fiu al unei mame văduve.

Necrolog. † Ieronim Pascu, protopop greco-cat. rom. din Bogza-montană, după un morb scurt dar greu și-a dat nobilul și blândul său suflet în mâinile Creatorului Marți în 12 Novembre la orele 5 dimineața în etate de 46 ani.

Condolente sincere intristatei familii!

Economie.

Rolul paserilor în gospodăria cultivatorilor de pomi!

De G. Cholemen.

(Continuare).

În iernile grele adese scorbura căpătată de vreme în trunchiul pomului îmbolnăvit, s'a dovedit de un adăpost prea slab, căci nu odată s'au aflat paseri înghețate în scorburi, unde au căutat adăpost contra gerului de iarnă. Tocmai din motivul acesta, precum și de aceea, că un pricepător în cultivarea pomilor, este asemenea unui medic de rane sau chirurg, care taie și vindecă ori-ce rană ce lățește boala, tot așa taie el ranele pomilor și chiar pomii cu scorburi fiind aceia lățitorii miilor de morhuri. În locul pomilor răsturnați din cauza aceasta după o lucrare radicală a pământului, sădăm pomi noi, iar paserilor să-le facem scorburi noi din lemne sănătoase, aceste să le atârnam pe pomi, ca astfel să servească de scut și adăpost în contra gerului de iarnă, iar vara acești oaspeți sălășluiți astfel, ca cei mai recunoscători, — ne ajută la stîrpirea miilor de inimizii de moarte ai pomilor.

Cum să împrietinim deci paserile cu grădina de pomi?

Acele paseri, cari se nutresc cu vermuleți de pe pomi sunt cei mai credincioși prietini ai cultivatorului pomilor. Aceste paseri trăesc în buturugi de pomi și în tufișul de pe marginea sau din colțurile grădinei, cari dacă nu s'ar afla este de dorit să pregătim noi măestrit.

A pregăti o scorbură nu e lucru mare, căci nu avem decât să luăm un lemn de stejar, brad, sau alt lemn de grosimea piciorului din sus de genunche și acela îl tăiem în bucăți de un cot și jumătate de lungi. Luăm apoi o bucată de aceasta și începând la un capăt, cu un răzuș sau scobitor scobim măduva lemnului facăt să rămână jur împrejur un părete de 40—50 cm. Afunzimea scobiturii să fie de 40—50 cm. Dela capătul scobit cam la vre-o 6—8 cm. sau și mai bine, în coasta buturugei sau scobiturii facem o apertură, încât se încheapă bine paserea. Pe dinlăuntru buturuga o lăsăm zgronturoasă, ca astfel paserea să se poată prizoni când dă se ȳasă pe apertura făcută în coastă, căci e pătul unde am început a scobi după-ce am terminat scobirea și după-ce pe fundul scorburei am așezat puțin păr de animal, sau fărină de fîrez, o acoperim cu o bucată de scândură.

(Va urma).

Rubrică medicală.

Noțiuni de Bio-fiziologie anatomică cu aplicații la igienă.

(Continuare.)

(15)

Timpul unei revoluțiuni cardiace e de 0"8. În același timp, când să contractă pereții inimii, să produce niște sgomote ale inimii. Punând urechia la inima unui om să aud aceste 2 sgomote. Primul sunet e prelungit și jos, iar al doilea e tare și clar. Aceste 2 sunete să produc în modul următor: primul sunet să produc în momentul sistolei ventriculare, atunci când sângele lovește valvula bicuspidă și tricupidă. (Presupunem la gura unui tub o membrană legată așa, că să oscileze. Când vine un curent și o lovește, să produc un sunet prin întinderea membranei).

Primul sunet e produs dar de lovirea valvulelor. Al doilea sunet e produs de lovirea sângelui de valvulele sigmoide. După sistola ventriculară sângele din aortă caută să se întoarcă înapoi, dar nu poate din cauza valvulelor sigmoide. Afară de aceste sunete să mai produc și altele nenormale, când valvulele nu să închid exact.

Rolul arterelor.

Să vedem, ce să întâmplă cu sângele eșit din ventricule. Din ventricule sângele intră în artera aortă și pulmonară. Însă arterele sunt niște vase, ce au pereți elastici. De câte ori să contractă inima aruncă în artere o cantitate de 180 grame de sânge. Forța dezvoltată de inimă în momentul contracțiunii, servă nu numai, a împinge înainte cele 180 grame de sânge, dar dilată în același timp și pereții arterelor. Când contracțiunea inimii a încetat, pereții arterei tind să revină la loc și apasă din nou asupra sângelui și îl împinge mai departe. Când pereții arterelor au venit în pozițiunea lor de mai înainte, vine o nouă cantitate de sânge, și aceasta să succedă neconținut. Această elasticitate a arterelor are de scop, ca inima deși să contractă ritmic, totuși curentul sanguin din vase, să fie continuu. Dacă arterele ar fi vase rigide, atunci inima contractându-se aruncă în interiorul lor o cantitate de sânge, apoi o altă cantitate de sânge etc., în mod intrerupt însă. Rolul elasticității vaselor este dar, de a face curentul sanguin continuu.

Cu cât sângele înaintează în sistemul arterial, care are o dispoziție generală a unui con, iuțeala lui se micșorează, tocmai din cauza acestei dispozițiuni a sistemului arterial, (căci se întâmplă același lucru, ca și cu un râu care curge, cu cât alvia râului să mărește, prin urmare cu cât ne apropiem de gura râului, cu atât cursul râului să face mai încet!). Sângele ajuns în capilare are o circulație foarte încetă și aceasta e foarte necesar pentru ca sângele să poată nutri diferitele țesături, căci dacă acolo circulația s'ar face repede, nutrițiunea nu s'ar putea face bine. Prin urmare e o corelație între dispoziția ramificată a sistemului arterial și nutrițiunea țesăturilor. Sângele din capilare trece în vine și să întoarcă la inimă. Să naște acum întrebarea foarte logică, cum sângele să urcă din capilare la inimă, când acestea sunt situate în partea superioară a corpului? și când impresiunea transmisă de inimă s'a micșorat în capilare? Forma ce intervine e următoarea: După ce auricele au fost contracte, când să dilată din nou pentru a veni la forma lor de mai înainte, absorb sângele din corpul omului. Să întâmplă același lucru, ca și cu acele bule de cauciuc pe

cari după ce le strângem în mână, gonind astfel conținutul lor, dacă le punem cu vârful într'un vas cu apă și le lăsăm să-și ia forma rotundă de mai înainte, absorb o cantitate de apă care poate intra în ele. Să vede ușor dar, care e forța care aduce sângele la inimă, absorbțiunea exercitată de auricule când ele să dilată.

Pentru a termina cu fiziologia aparatului circulator, mai rămân două chestiuni de studiat.

Ce e pulsul? Și care e viteza sângelui? De câteori punem mâna pe o arteră, numai pe o arteră însă, care să află în vecinătatea unui os, de atâtea ori simțim zguduituri ritmice cunoscute sub numele de *puls*. Pentru exemplu artera dela mână, dela tâmplă etc. Să vedem cum să produc acest puls? Când inima să contractă, să produc o zguduitură ce să transmită până aproape de capilare, tocmai cum să petrece cu apa când aruncăm o piatră în ea, să produc niște unde, unele împrejurul altora din cauza impulsiei suferite prin căderea pietri. Tot așa și cu aparatul circulator, care e un vas închis, de câte ori să produc o presiune în interiorul ligidului, ea să transmită însă numai până în regiunea capilarelor unde ea este amortizată. Viteza sângelui în interiorul aparatului circulator este de 3 dm. în o secundă în arterele mari, pe când această viteză scade la 5 cm. în arterele mici, iar pulsul merge cu mult mai repede decât sângele, percurgând câte 9 metri pe secundă.

Aparatul limfatic.

Aparatul limfatic e ca un apendice al aparatului circulator. În aparatul limfatic vom studia ca și în aparatul circulator forma și structura lui, apoi ligidul conținut în interiorul acestui aparat numit limfă. Iar aparatul limfatic ia naștere în organism prin niște capilare. Capilarele sistemului limfatic nu sunt regulate, ci prezintă o mulțime de umflături și gâtuituri. Ele să adună și formează 2 vase mari: 1. Unul numit canalul toracic format din reușirea capilarelor limfatice ce vin dela abdomen, picioare și partea stângă a toracelui, merge pe lângă coloana vertebrală și să varsă sub-claviculară stângă. Pe acest canal să găsește o umflătură numită *cistima lui Pequet*. 2. Vâna limfatică mare e vasul ce unește capilarele limfatice din cap, partea dreaptă a toracelui și membru anterior drept și să varsă în vâna sub-claviculară dreaptă.

Structura aparatului limfatic.

Capilarele limfatice sunt formate ca și capilarele aparatului circulator dintr'un endoteliu (o singură pătură de celule lăpșite.) Cu cât înaintează către vase cu calibrul mai mare, structura să complică și să mai adaugă și o pătură de țesut muscular neted. O parte de țesut elastic și o altă pătură de țesut conjunctiv. Vasele mai au aproape aceeași structură cu vinele și arterele. Forma vaselor mari e deosebită de forma vaselor sanguine. Vasele limfatice prezintă din distanță, în distanță, umflături. În regiunea umflăturilor pe perețele interior prezintă niște indoituri sub forma de valvule. Ligidul cuprins în interiorul aparatului limfatic, poartă numele de limfă. Limfa e constituită în modul următor: dintr'o parte ligidă numită plasmă și o parte solidă, globulele și cari aci spre deosebire de sânge sunt numai celule albe. Aceste globule au forme neregulate și să bucură de proprietatea de mișcare internă, prin urmare, ameboism. Tot asemenea proprietatea de a distruge diferitele corpuri mici. În fine să mai bucură de proprietatea de a trece prin pereții vaselor capilare adevă de diapedesă.

(Va urma.)

Dr. V. Hăncu.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După **BOLANDEN.**

Trad. de **Aurel B. Gajia**, profesor.
(Continuare).

— Nici vorbă! — ea rămâne pe lângă principiile ei, zise regele indispus. De ce treabă e comedia aceasta? Afară de popor cine mai crede azi în bazaconii? Din partea mi nu cred în politică.

— Chiar politica ar trebui să te faci să conzideri credința poporului. Noi personal totdeauna putem fi liberi și nepreocupați de chestiunile religioase, cari rivalizează chiar și cu principiile celor mai distinși humaniști. Pentru a ținea poporul în frâu, chestiile religioase sunt neapărat de lipsă. Poporul nici-când nu te va uita că l'ai desconsiderat. Pentru aceea politica înțeleaptă pretinde, ca regele să cinstească religia subalternilor săi.

— Bine, bine! Margareta nu va merge la peregrinajul! strigă regele, fără ca să-și intrerumpă plimbarea prin odaie.

Regina s'a sculat de pe scaun și a părăsit odaia.

Regele se plimba mereu prin odaie, cugetându-să la vorbele Ecaterinei.

— Familia Guise sperează la Tron, — aceasta o dovedesc mii de fapte! zise regele după puțină pauză, fără ca să observe depărtarea reginei. Intre alții cel mai periculos e Balafre, — pe el trebuie să-l facem nevinovat. M'am obosit în năcazul acesta. O lovitură de sabie mă scapă de chinul acesta! Ce gândești?

Privind în jur a observat depărtarea Ecaterinei.

— Nu-i aici, s'a depărtat. S'a simțit rătamată. E tot atât! E timpul să ne eluțăm independința și să încetăm odată de-a mai fi copil supus și credincios. Coligny are dreptate: modul de guvernare al mamei a dat ansă la irecările aspre dintre deosebitele partide din Franța. Femeia e ca să lucreze lucruri femeiești și nu să conducă un stat. În locul cărjei domnitoare femeia să poarte în mână acul și foarfecile. Politica lui Coligny e cu mult mai prevăzătoare decât cea a mamei. În Coligny mă și încred. Planurile lui sunt mărețe, statului îi câștigă favoruri mari, iar pe domnitor îi incunjură de mărire în fața supușilor săi.

Așteptând sosirea admiralului și neștiind cu ce să-și petreacă timpul s'a apropiat de masă și a desfăcut un pulpit. În acela se aflau jucării. A luat din ele câteva și le-a examinat. Erau niște cotece. A început să se joace cu ele prin odaie, cu o dexteritate deosebită. În jocul său și-a uitat chiar de Coligny, care intră în odaie și îi întrerupse jocul.

— În sfârșit ești aici iubite Coligny? zise Carol, stringându-l de mână. Azi ai răzbit. Cel puțin eu sunt impacient.

— Scuză Maiestate, răspuse Coligny. Azi am promis memoriul și scriitorul să-l a putut să termine. Aici în cetate încă se reținut cineva, pe care n'am putut să-l găsim.

— Cine?

— Sora Maiestății Voastre, Margareta.

— Sora mea? Și ce a voit cu d-ta?

— Ca într-o chestie a ei să rog pe Maiestatea Voastră. După-ce e vorbă de căsătoria ei, te rog Maiestate se mă ascuți și pe mine, fiind vorbă de chestie politică. Princesa ar avea voie să intre în claustrul din Toi. Te rog să nu-i denegi rugămintea.

— Dar tu ca om înțelept cum poți să predai așa o chestie?

— Am două motive Maiestate! Unul e dorința princesei de-a face peregrinajul. Și dorința aceasta trebuie să i-o împlinim. Aceste lucruri sunt cu totul nevinovate. Afară de aceea știi bine Maiestate că poporul francez crede sus și tare că ereticul Coligny are mare influență asupra regelui singur din punct de vedere religioasă catolic. Împlinirea rugării mele ar fi tocmai potrivită să delatureze aceasta credință a francezilor.

Regele a rămas nedecis. Mamă-sa s'ar simți de tot jignită dacă ar îndeplini ruga admiralului, după-ce a ei n'a îndeplinit-o. S'ar adevări că în mamă-sa n'are nici o încredere și că dă foarte mult pe spusel admiralului.

— Mi-e cu mult mai greu să-ți refuz dorința decât să permit Margaretei peregrinajul.

A sunat clopoțelul și s'a prezentat camaradul.

— Mergi numai decât la princesa Margareta și spune-i, că la insistența și rugarea lui Coligny îi dau permisiune să meargă în peregrinajul.

Admiralul i-a mulțumit frumos. Apoi i-a ocupat locul obicinuit lângă masă. Carol ședea vis-avis cu el.

— Aici e memoriul Maiestate! zise Coligny întinzându-i un document mare. Planurile noastre sunt documentate tare amănunțit. Am voit să te conving, că politica noastră e foarte sănătoasă și că aceea va servi spre mărirea Franței și spre înălțarea Maiestății Voastre.

Regele a luat documentul și a început a-l răsfoi. „Toate aceste să le cetesc? Ar fi o muncă uriașă!“

Admiralul cunoscând prea bine pe regele i-a înțeles situația.

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

„Cultura Creștină“ revista profesorilor de teologie din Blaj, Nrul 17, cu următorul cuprins:

Redacția: Ur nou cuvânt al Romei.

— **Raphael Scapinelli**: Scrisoare către episcopii catolici ai Ungariei. — **Zenove Păclășari**: Locuit-au Români în Ardeal pe timpul venirii Ungurilor? — **Dr. Alexandru Rusu**: În jurul libertății de gândire. — **Simeon Zehan**: Ceva despre pomenie noastră după morți. — **Cronică**: George Barițiu despre edarea sf. Scripturi (sr.); Mișare antialcoolică (sr.); Starea învățământului religios la Bulgari (an.); »Asociation Catholique de la Jeunesse Catholique« (an.). — **Cărți și reviste**: »Fahne Mariens« (an.); »Roma e L'Oriente« (an.); »Lucașfărul« (Redacții). — **Telefon**.

Proprietar-editor: **AUREL C. DOMȘA.**

Redactor respons.: **AUGUSTIN GRUIȚA.**

Vă pudrați? — Da!

De când se află de vânzare și în Ungaria renumita

Pudră americană de porcelan

IESS,

m'am obișnuit a folosi și eu pudră, pentru că

Pudra de porcelan **less** este pudra cu mireasma cea mai plăcută.

Pudra de porcelan **less** este pudra cea mai fină din lume.

Pudra de porcelan **less** este pudra cea mai inofensivă.

Pudra de porcelan **less** împiedecă asudatul feței, amânilor și a subsuoților.

Pudra de porcelan **less** face să dispară zgrăbunțele și pietele pistrii de pe față.

Pudra de porcelan **less** se lipește de pielea feței admirabil.

Pudra de porcelan **less** dă feței o înfățișare elegantă și plăpândă.

Pudra de porcelan **less** se uzită și ca pudra de față, cea mai fină din lume.

Pudra de porcelan **less** se capătă în cutii originali americane de câte 3 și 5

Cor. în 6 culori diferite și anume: în culoarea **albă, roza, roza-palidă,**

crem, crem-palid și în culoarea naturală a feței. La comanda să se spună anume și **lămurit**: în ce **culoare**

și de care **preț** să se trimită pudra comandată.

Library Cluj

Fete până și feciori dela țară

cumpără în cantități mari

CREME=DIANA

și

SĂPUN=DIANA

Alifie pentru înfrumșetarea feței și pentru fineța mânilor,

de când aceste se capătă pretotindenea cu prețul de

50 fileri.

Unicul mijloc împotriva zgrăbunțelor și a petelor pistrii de pe față.

Se poate comanda prin postă pe lângă rambursă dela

BÉLA ERÉNYI.

Apoteca—Diana

în

BUDAPESTA, Károly-körut Nr. 5.

Comanda cea mai mică e de 3 Cor.

Se poate comanda pretotindenea în țară.

(103) 7—10

PICURII DE STOMAC

ai lui BRÁDY

mai înainte „Picurii de Mariacell” s'au dovedit de 30 ani incoace de un medicament neapărat trebuincos în fiecare casă. Picurii aceștia au un efect neasămănat de bun la perturbațiunile mistuirei, sunt fără păreche în a îndrepta stricarea stomacului, arsurile de stomac, constipația, durerile de cap și de stomac, greața, amețelă, însemnă, colica, anemica (lipsă de sânge), gălbeneala șcl.

Se pot căpăta în fiecare apotecă. O sticlă costă 1.60 cor., mică — 90 fl., 6 sticle 5.40 cor., 3 sticle mari 4.80 cor., ce se trimit franco, dacă prețul lor se anticipează.

Apoteca, lui K. BRÁDY la „Magyar Király” în Viena, I. Fleischmarkt 2. Depot 5.

(23) 4-5

Zugrav.

Subscribul am onoare a aduce la cunoștința On. Public, că după praxa câștigată străinătate, mă afl în plăcuta poziție a putea zugrăvi cu colorii de oleu pe pânză, lemn și zid toate chipurile biblice aflătoare în Bisericile noastre, efetuose și sculptura în lemn. — Primesc coloratul în oleu sau cleiu a ori ce fel de edificii publice și private, precum și văpsitul de portale, uși și ferestre. — Asemenea pietez firme cu prețuri foarte moderate.

Rugând On. P. pentru sprijinul binevoitor rămân

cu distinsă stimă

Augustin Cucerzan

zugrav.

(80) 17-?

Aiud—Nagyenyed, Tot-uteza.

SALVATOR

asociație internațională de ajutorare.

Intemeiată pe sistemul de grupe ca și celelalte asociații de ajutorare. E însă

UNICA ASOCIAȚIA

care solvește ajutorul asigurat fără nici o detrageră, fie grupa completă ori ba. Solvește la caz de moarte deja după 2 luni de membrerie 25%, după 3 luni de membrerie 50% și după 4 luni de membrerie 75% din ajutorul asigurat; iar deja după 5 luni de membrerie capitalul întreg. Atestat medical nu se recere. Dacă un membru a solvit în tacse de caz de moarte 60% din capitalul asigurat, imediat i-se licuiează întregul capital asigurat. De membru se primește ori care persoană în etatea de 15—80 ani. Se pot asigura ajutoare de 1—6000 coroane. Taxa de înscriere: 6—16 cor. Taxa anuală de membrerie: 4 cor. Taxa pentru fiecare caz de moarte 2—6 cor.

„SALVATOR” e

UNICA ASOCIAȚIA

care din venitul curat anual împarte 25% între membrii; iar alte 25% le folosește pentru scopuri internaționale, culturale și umanitare Prospecte și blanchete trimitem gratuit și franco. Primim și membrii, cari ar fi deja înscriși la alte asociații.

Reprezentanți harnici acceptăm în tot locul.

Reprezentanța generală pentru Ungaria

Timișoara (Temesvár) Josefín, str. domnească (Uri-u.) nr. 2. (102) 6-?

O vișoară piesă poporală în 3 acte de *Octavian Prie* (pag. 99). Se află de vânzare la librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj 60 fl. plus 10 fl. porto.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă poporală. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. Prețul 30 bani

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fier pentru clopote a lui

Antoniú Novotny

în Timișoara—Fabric

(4) 44-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajusturi de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

□ elopotele găurite □

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 gk. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de teace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania”

SIBIU

Strada Cisnădiei 1-5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la
Anul 1911 K. 5,275,798.28
Capitale asigurate pe viață achitate 5,146,558.86
Sarcina asigurărilor cu sfârșitul anului 1911 } foc „ 127,763,744.—
} viață „ 10,931,322.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2.520.492.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(5) 114-?